INSTIGAREA MINORILOR LA SĂVÂRŞIREA INFRACŢIUNILOR – MODALITATE NORMATIVĂ A FAPTEI PREJUDICIABILE PREVĂZUTĂ LA art.208 CP RM: STUDIU DE DREPT PENAL

Stanislav COPEŢCHI

Din pct.16 al Hotărârii Plenului Curţii Supreme de Justiţie a RM „Cu privire la practica judiciară în cauzele penale privind minorii", nr.39 din 22.11.2004 [1] este dedusă poziţia puterii judecătoreşti vizavi de înţelesul noţiunii de instigare a minorilor la săvârşirea infracţiunilor, în conformitate cu care constituie instigare: „acţiunile îndreptate spre a provoca dorinţa minorului de a participa la săvârşirea unei sau câtorva infracţiuni, însoţite de ...". După cum observăm din textul enunţat, în viziunea CSJ, una din trăsăturile acţiunii de instigare consistă în provocarea dorinţei minorului de a participa la săvârşirea infracţiunii. Evidenţiind această particularitate în definiţia dată *supra*, considerăm oportună precizarea că nu orice instigare la săvârşirea infracţiunii, venită din partea unui adult, va provoca minorului dorinţa de a săvârşi infracţiunea. De regulă, acţiunile adultului de determinare a minorului la săvârşirea unei infracţiuni duc, în cele din urmă, la exprimarea acordului de către cel din urma, acesta consimţind benevol la punerea în acţiune a intenţiei criminale transferate de făptuitor. Atunci când adultul în procesul instigării minorului la săvârşirea infracţiunii va apela la astfel de metode de determinare, cum ar fi rugămintea, promisiunea, convingerea etc., în conştiinţa minorului, într-adevăr, va fi formată o voinţă nedenaturată de a comite o infracţiune. Totuşi, există şi excepţie, în situaţiile în care, pentru a determina victima să comită o infracţiune sau să participe la săvârşirea acesteia, făptuitorul foloseşte unele metode de natură violentale. În astfel de cazuri, în niciun chip nu putem susţine că persoana care a atins vârsta de 18 ani prin acţiunile sale provoacă minorului o dorinţă de a recurge la un eventual comportament infracţional; or, cele ce urmau a fi comise de minor constituie rezultatul exercitării din partea adultului a unei presiuni de natură psihică sau fizică, în acest caz nemaifiind prezentă dorinţa victimei de a săvârşi infracţiunea. În legătură că aceasta, Iu.E. Pudovocikin susţine că este mai corect a se vorbi nu despre dorinţă, ci despre decizie, intenţie şi alte asemenea lucruri, fără a se pune accentul pe semnul volitiv al

comportamentului infracțional al minorului [2]. Astfel, atunci când în calitate de metode de instigare a minorului la săvârşirea infracțiunii sunt folosite violența fizică sau psihică sau alte căi ilegale care îngustează capacitatea minorului de a lua liber hotărâri, dorința minorului de a comite o infracțiune sau de a participa la săvârşirea acesteia va lipsi. Chiar şi aşa, considerăm că pentru a fi în prezența infracțiunii investigate, nu este necesară prezența dorinței victimei de a săvârşi infracțiunea. Totodată, este obligatorie prezența consimțământului victimei, indiferent dacă acesta a fost viciat sau nu. Tocmai de aceea nu putem fi de acord cu autorii [3], care la definirea conceptului de instigare a minorului la săvârşirea infracțiunii pun accentul pe provocarea dorinței minorului de a săvârşi infracțiunea. Cu referire la cele consemnate supra, este ilustrativă următoarea speță din practica judiciară: B.A. a fost condamnat pentru săvârşirea infracțiunilor prevăzute la art.186 alin.(2) lit.b), c), d) CP RM şi la art.208 alin.(3) lit.a) CP RM. *În fapt, B.A., în noaptea spre de 20.08.2010, având scopul de a provoca dorința minorului P.C. (sub. ne aparține)) de a participa la săvârşirea crimei (a se citi – infracțiunii – n.a.), ştiind cu certitudine cel din urmă nu a atins vârsta majoratului, i-a propus (subl. ne aparține) şi intenționat l-a atras în activitatea criminală exprimată prin comiterea furtului ..., iar când minorul P.C. a refuzat să participe la comiterea infracțiunii de sustragere, B.A. l-a amenințat cu aplicarea violenței, prin care fapt intenționat l-a atras pe acesta în activitatea criminală* (subl. ne aparține)[4].

Conchidem că, în ipoteza folosirii de către făptuitor a mijloacelor violentale sau a altor mijloace ilegale conştientizate de victimă, întru a o determina pe cea din urmă la săvârşirea unei infracțiuni, minorului nu i se provoacă dorința de a săvârşi o infracțiune, ci i se inoculează în mod silit intenția infracțională pe care trebuie să o pună în aplicare.

În acelaşi context, pornind de la considerentele reliefate *supra*, pentru înglobarea tuturor posibilelor variante de determinare a minorilor la săvârşirea infracțiunii, la explicarea sensului instigării minorilor la săvârşirea infracțiunilor, considerăm oportună substituirea expresiei din pct.16 al Hotărârii Plenului CSJ nr.39/2004 „spre a provoca dorința minorului de a participa la săvârşirea infracțiunii" cu locuțiunea „spre a-l determina pe minor la luarea hotărârii infracționale". În opinia noastră, sintagma „hotărâre infracțională", reflectă cel mai bine poziția psihică a victimei față de rezoluția criminală luată (benevolă sau cvasibenevolă) ca rezultat al acțiunii făptuitorului de determinare la săvârşirea infracțiunii.

În alt registru, fapta de la art.208 CP RM, atunci când acțiunea de instigare a minorilor la săvârşirea infracțiunilor apare în calitate de acțiune prejudiciabilă, în cele mai dese cazuri, urmează a fi calificată în concurs cu infracțiunea de bază (adică, cu infracțiunea comisă de minor sub imperiul

influenței exercitate de adult). Iar dacă în acțiunile persoanei care a atins vârsta de 18 ani lipsesc semnele constitutive ale infracțiunii prevăzute la art.208 CP RM, atunci cele comise de minor, sau de minor şi adult împreună, urmează a fi calificate în conformitate cu regulile instituției participației penale, fără a se face trimitere la norma de la art.208 CP RM.

Pentru a fi în prezența infracțiunii specificate la art.208 CP RM, este ineluctabilă prezența unei influențe îndreptate asupra minorului, indiferent de gradul şi intensitatea acesteia; de aici şi necesitatea ca intenția de a săvârşi infracțiunea să-i aparțină de fiecare dată persoanei adulte. Dacă intenția de a comite infracțiunea îi aparține minorului, atunci cele comise trebuie calificate în baza regulilor participației penale. În situația descrisă, persoana care a atins vârsta de 18 ani vine doar să susțină intenția minorului. Inițiativa de a săvârşi infracțiunea nu-i aparține lui. Despre acest aspect, N.Korzun şi T.Laşciuk relevă că, deşi pentru a fi în prezența faptei examinate inițiator al infracțiunii trebuie să fie persoana adultă, în practică sunt întâlnite cazuri când în baza art.172 din Codul penal al Republicii Belarus (normă corespondentă cu cea de la art.208 CP RM) sunt atraşi la răspundere persoane adulte doar pentru simplul fapt al participării la comiterea infracțiunii împreună cu minorul [5]. Considerăm că asemenea soluții trebuie de evitat.

Tot în baza regulilor participației penale trebuie calificate acțiunile persoanei adulte care încearcă să determine la săvârşirea infracțiunii un minor la care apăruse deja intenția criminală şi care urma să o pună în aplicare. Nu avem cum să nu fim de acord aici cu aserțiunea expusă de M.Zolyneak: „Cel care desfăşoară o activitate de determinare la comiterea unei fapte față de o persoană care anterior luase hotărârea de a o comite nu are calitatea de instigator. Dacă activitatea sa are doar rolul de a întări hotărârea infracțională a celuilalt, se va transforma în complicitate morală" [6]. Din aceste rațiuni, nu putem susține poziția autorilor [7], potrivit căreia vom fi în prezența infracțiunii analizate şi atunci când făptuitorul întăreşte intenția, decizia minorului de a săvârşi o infracțiune; or, în acest caz, făptuitorul nu inoculează în conştiința minorului hotărârea infracțională, cel din urmă având-o deja, în consecință, nefiind posibilă lezarea relațiilor sociale cu privire la dezvoltarea normală fizică, socială, morală, intelectuală şi spirituală a minorului. Legea penală apără minorii tocmai de acțiunile persoanelor adulte care prin influența exercitată le inoculează în mintea lor o intenție infracțională. Atunci însă când minorul se află sub imperiul unei astfel de intenții, despre care fapt adultul cunoaşte, acțiunile acestuia de determinare nu mai cuprind semnele constitutive ale infracțiunii prevăzute la art.208 CP RM. Dimpotrivă, dacă făptuitorul nu cunoaşte despre intenția criminală a minorului, încercând să influențeze asupra acestuia prin a o transmite, cele comise de persoana adultă urmează a fi calificate drept tentativă la infracțiunea prevăzută la art.208 CP RM (tentativă asupra unui obiect nul).

Referinţe:

1. *Buletinul Curţii Supreme de Justiţie a Republicii Moldova*, 2005, nr.7.
2. ПУДОВОЧКИН, Ю.Е. Вовлечение несовершеннолетнего в совершение преступления: новые решения и новые проблемы. В: *Вестник института*. 2012, №.19, с.4-8.
3. ОСИПЬЯН, А.В. *Вовлечение несовершеннолетних в совершение преступлений или иных антиобщественных действий: Уголовно-правовые и криминологические аспекты*. Автореф. дисс... канд. юрид. наук. Ростов-на-Дону, 2004; *Уголовное право. Особенная часть* / Под ред. Л.Д. ГАУХМАНА, С.В. МАКСИМОВА. Москва: ЭКСМО, 2005.
4. Sentinţa Judecătoriei Donduşeni din 24 mai 2011. Dosarul nr.1-31/2010. http://www.jdn.justice.md
5. КОРЗУН, Н., ЛАШУК, Т. О практике применения законодательства об ответственности за вовлечение несовершеннолетнего в совершение преступления и антиобщественное поведение (ст.ст.172, 173 УК) (по материалам обзора). В: *Судовы весник*. 2007, №.2, с.27-28.
6. ZOLYNEAK, M., MICHINICI, M.I., elab. *Drept penal. Partea generală*. Iaşi: Editura Fundaţiei Chemarea, 1999.
7. СОКОЛ, Ю.В. *Организационно-тактические особенности расследования вовлечения несовершеннолетнего в совершение антиобщественных действий*. Автореф. дисс... канд. юрид. наук. Краснодар, 2012.